

เรื่อง : วิชาที่ไม่ได้เรียนมา “การจัดการศพโควิด”

หน่วยงาน: หอผู้ป่วยพิเศษ 4

เครื่องมือที่ใช้พัฒนา: ประเภทเรื่องเล่า

- เป้าหมาย
1. เพื่อนำเรื่องเล่าจากประสบการณ์จริงที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาเป็นแนวทางในการดูแล ปรับปรุง และพัฒนาต่อยอดในการดูแลและการจัดการศพผู้ป่วยโรคระบาด
 2. เตรียมความพร้อมเมื่อเกิดการระบาดของโรคอุบัติการณ์ใหม่ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

สรุปผลงานคุณภาพ

เดือนธันวาคม 2562 เกิดปรากฏการณ์โรคระบาดเกิดขึ้นที่ประเทศจีน การระบาดมาถึงประเทศไทย และแพร่กระจายไปทั่วโลก ข่าวสารที่ปรากฏคือความรุนแรงของโรค ทั้งจำนวนผู้ติดเชื้อ บุคลากรทางการแพทย์ทำงานหนัก มีคนเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก การแพร่กระจายของโรคเป็นไปอย่างรวดเร็วจนไม่สามารถตั้งรับได้ทัน หนึ่งในขั้นตอนที่สำคัญ คือ กระบวนการจัดการศพของผู้เสียชีวิตจากโควิด 19

วิธีการจัดการศพโควิด 19 จากทั่วโลก

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีผู้เสียชีวิต 2000 ราย/วัน ในรัฐนิวยอร์ก ผู้เสียชีวิตเฉลี่ย 700 ราย/วัน จนไม่สามารถจัดการศพได้ทันมีการขยายโลงเก็บศพชั่วคราว แต่ยังไม่เพียงพอ จนมีการใช้รถบรรทุกแช่เย็นเป็นที่เก็บศพชั่วคราว รวมถึงใช้ตู้คอนเทนเนอร์แช่เย็นเป็นที่เก็บศพ และเมื่อมีผู้เสียชีวิตจำนวนมากขึ้นจึงมีการใช้รถไฟลาก นำศพไปฝังที่เกาะฮาร์ต ซึ่งเป็นที่ตั้งของสุสานฝังศพไร้ญาติมากกว่า 1 ล้านศพ

ประเทศอิตาลี มีผู้เสียชีวิต เฉลี่ย 500 ราย/วัน ไม่มีพื้นที่ฝังศพ และในเมืองแบร์กาโม วางโลงศพไว้ในพื้นที่โบสถ์เพื่อรอฝัง และนำรถบรรทุกเพื่อขนศพออกไปจัดการนอกเมือง

ประเทศสเปน มีผู้เสียชีวิต เฉลี่ย 600 ราย/วัน มีการนำกองกำลังทหารขนส่งศพโดยใช้ลานสกตน้ำแข็งและลานจอดรถเป็นสถานที่เก็บศพชั่วคราว การประกอบพิธีใช้แบบไตร์พธู ญาติและครอบครัวกล่าวอำลาแบบระยะไกล มีบาทหลวงทำพิธีในระยะห่าง 2 เมตร

ประเทศฝรั่งเศส ตลาดเร็งกีส์ ตอนใต้ของกรุงปารีส ภาคธุรกิจเปลี่ยนคลังสินค้าเป็นห้องแช่เย็นขนาดใหญ่เพื่อเป็นที่เก็บศพ ก่อนนำไปสุสานหรือเผา

ประเทศจีน เมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ เดือนกุมภาพันธ์ 2563 จัดการศพผู้เสียชีวิตโดยการเผาทันที โดยไม่มีกล่าวอำลาหรือกิจกรรมงานศพอื่นๆ

ประเทศอิหร่าน จากภาพถ่ายดาวเทียม หลุมฝังศพในเมืองกอม ขยายพื้นที่เก็บศพกว้างขึ้น

ประเทศเอกวาดอร์ ในทวีปอเมริกาใต้ เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ไปทั่วโลก โดยเฉพาะเมืองกัวยาquil พบศพถูกทิ้งไว้ที่ถนน ญาติผู้เสียชีวิตทำได้เพียงวางศพไว้นอกบ้าน จนเกิดภาพศพห่อด้วยพลาสติก และห่อด้วยกระดาษแข็งวางไว้มุมตึก

ในประเทศไทย มีการจัดการศพเป็นไปตามแนวทางการระบาดวิทยา เพียงแต่ลดขั้นตอนบางประการ เช่น การจัดงานพิธีการต่างๆ มีการจัดการศพให้แล้วเสร็จใน 24 ชั่วโมง

ในจังหวัดมุกดาหาร ก่อนสถานการณ์โควิด19 มีการประกอบพิธีทางศาสนาส่งดวงวิญญาณผู้เสียชีวิตที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา มีการจัดงานที่แสดงถึงความให้เกียรติผู้ตาย ในสถานการณ์โควิด 19 ได้หยุดพิธีการทั้งหมด และปฏิบัติตามแนวทางการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ เป็นมาตรฐานเดียวกัน การฝ่าฝืนคือผิดกฎหมาย

ดังนั้น หน้าที่การจัดการศพจึงเป็นหน้าที่ของทีมที่ให้การดูแลด้านการพยาบาลผู้ป่วย หน้าที่ที่ไม่ได้มีในหลักสูตรการพยาบาลปกติ เช่น เมื่อผู้ป่วยเสียชีวิต เพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ จะมีการจัดการศพใส่ในซองซิป 2 ชั้น และฝากลศพที่ตู้แช่เย็นรอจัดการศพต่อไป ไม่มีการเช็ดตัวเปลี่ยนเสื้อผ้าหรือให้ญาตินำศพกลับบ้าน

เหตุการณ์ในวันที่มีผู้ป่วยเสียชีวิต เวลา 03.00 น. ทีมมีการจัดการศพใส่ซองซิป ติดตามคนงานเก็บศพ เพื่อนำเข้าสู่เก็บศพ ตามเวร on call ติดตามได้จำนวน 2 คน ซึ่งเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการขนย้าย จึงเป็นหน้าที่ของเราที่เป็นพยาบาล และผู้ช่วยเหลือคนไข้อีกหนึ่งคนจึงครบทีม 4 คน เพื่อเข็นเตียงขนย้ายศพไปห้องเก็บศพ ในเวลา 03.45 น. ภายใต้อุปกรณ์ PPE ครบทีม ทีมปฏิบัติงานเก็บศพเข้าสู่เก็บศพ ชั้น 2 เกิดความทุลักทุเล แต่ก็ปฏิบัติงานลุล่วงไปได้ด้วยดี

อีกหน้าที่หนึ่งของพยาบาล คือ ผู้จัดการศพ การประสานฝ่ายระบาดวิทยา เพื่อขอสถานที่วัดที่จัดการเผาศพ เมื่อได้คิวแล้วจึงประสานวัดและเจ้าอาวาส แจ้งญาติมาเข็นลายมือชื่อรับศพและไปที่วัดให้ตรงเวลา รถโรงพยาบาลพร้อมทีมเจ้าหน้าที่ 4 คน ใส่ชุด PPE ส่งศพถึงวัดและยกศพขึ้นเมรุเผาศพตรงเวลา ทุกอย่างต้องตรงเวลาและต้องทำด้วยความว่องไว เพราะการใส่ชุด PPE นานๆ มีความไม่สะดวกสบาย สุดท้ายจึงได้เรียนรู้ว่าชีวิตคือความไม่เที่ยงของสังขารตามหลักศาสนาพุทธ จะรวยจะจนสุดท้ายก็ตาย

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

1. เรื่องเล่าการจัดการศพผู้ป่วยเสียชีวิตจากโรคโควิด 19 สามารถเป็นแนวทางในการจัดการศพในสถานการณ์ระบาดของโรคติดเชื้ออื่นๆ ได้
2. เมื่อเกิดโรคระบาดเกิดขึ้นสามารถนำเรื่องเล่าจากประสบการณ์จริง มาพัฒนาแนวทางการดูแลผู้ป่วย การจัดการเบื้องต้นได้อย่างเหมาะสม
3. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความตั้งใจจริง การสู้งาน อุตุน มีสติที่ดี ทำให้การทำงานนั้นๆ เกิดผลลัพธ์ที่ดี จากการเรียนรู้ประสบการณ์จริง

โรงพยาบาลมุกดาหาร
MUKDAHAN HOSPITAL